

15.3.2010

AMPUMA-ASELAIN MUUTOSesitys (HE 106/2009vp)

- - -

LAKIESITYKSEN ONGELMAKOHTIA

JOHDANTO:

Vaikka useiden perustuslakiin kirjattujen perusoikeuksien kohdalla on maininta, että niiden tarkemmasta soveltamisesta säädetään lailla, ei lainsäätäjän tarkoitus ole ollut, että perusoikeuksia voidaan mielivaltaisesti kaventaa. Päinvastoin lainsäätäjän tarkoitus on, että perusoikeudet ohjaavat muuta lainsäädäntöä. Perusoikeudet on lisäksi ankkuroitu Euroopan ihmisoikeussopimukseen (EIS), johon Suomi on sitoutunut, joka on osa lainsäädäntöämme ja jota Suomi ei voi omalla päätöksellään muuttaa.

Lakiesitys loukkaa monin tavoin perusoikeuksia, muun muassa perustuslain takaamaa yksityisyyden suojaa ja yhdistymisvapautta. Loukkaukset on tyydytty perustelemaan yleisellä väitteellä, että lakiesitys parantaa hengen ja ruumiillisen koskemattomuuden suojaa, joka on keskeinen perusoikeus, ja tämä oikeuttaisi loukkaamaan muita perusoikeuksia. Väitettä ei kuitenkaan ole edes yritetty osoittaa lakiesityksessä oikeaksi. On silmiinpistävää, ettei esityksessä ole vertailtu Suomen henkirikosten tekotapojen osuuksia. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen vuosittain päivitettävän selvityksen mukaan henkirikoksista tehdään luvallisella ampuma-aseella keskimäärin vain kuusi (6) prosenttia. Vv. 2002-2008 osuus oli korkeampi, 8 prosenttia; jaksoon sisältyvät Jokelan ja Kauha-joen kahden tekijän tekemät joukkomurhat. Suomessa on 670 000 henkilöllä aseiden hallussapitolupa, siis joka kuudennella 15 vuotta täyttäneellä. Vain joka 15. henkirikoksessa on mukana laillinen ampuma-ase. Aseiden ja henkirikosten korrelaatio on siis negatiivinen. Pitkäaikaisen tilaston perusteella tavallisena vuonna Suomessa tehdään luvallisella pistoolilla tai revolverilla vain kaksi (2) surmaa. Riski tulla ammutuksi luvallisella pistoolilla on siis samaa luokkaa kuin joutua Suomessa salamankuun tappamaksi. Salamankuun kuolee Suomessa vuosittain 1-2 henkilöä. (Lähde: Artikkelin Lääkärikirja Duodecim, 13.9.2009, Osmo Saarelma, yleislääketieteen erikoislääkäri). Mittakaavan selventämiseksi mainittakoon vielä, että 7-oikein lottovoittajia tulee Suomeen n. 40 vuosittain. Luvalliset pistoolit ja revolverit eivät voi olla henkirikosten osalta ongelma.

Lakiesityksessä harrastusta koskevien säädösesitysten tarkoituksena on rajoittaa aselupien määrää vaikka tarkoituksenmukaisinta olisi keskittyä aseturvallisuuteen ja sen parantamiseen. Aselupien määrän vähentämistä perustellaan sillä, että Suomessa olisi kansainvälisesti vertailtuna epänormaalin paljon aseita ja lakiesityksen perusteissa on esitetty, että Suomi olisi asetiheydeltään maailman kärjessä Yhdysvaltojen, Jemenin ja Norjan jälkeen – siis neljäs. Useissa lehdistössä olleissa artikkeleissa on esitetty vastaavaa tietoa siten, että Suomi on asetiheydeltään kolmantena heti Jemenin jälkeen.

Väite siitä, että Suomi poikkeaisi asetiheydeltään eurooppalaisesta muusta tasosta, on virheellinen. Virheellinen tieto on lähtöisin tutkimuksesta, joka on löydettävissä seuraavalla viitteellä: *Geneva Graduate Institute of International Studies. "Small Arms Survey 2007". Cambridge.* Tässä tutkimuksessa esitetään Suomessa olevan yksityishenkilöiden hallussa rekisteröityjä ja rekisteröimättömiä aseita yhteensä 2,1 – 3,6 milj. kappaletta ja näin Suomen yksityisomistuksessa olevan asetiheyden 41 - 69 kpl / 100 asukasta kohden. Suomen aserekisterissä oli 29.1.2009 hieman vajaat 1,6 milj. asetta eli tutkimuksen väitteen perusteella Suomessa pitäisi olla yksityisillä

henkilöillä hallussaan n. 0,6 – 1,3 milj. luvatonta asetta. Tutkimus julkaistiin 2007, mutta kahdessa vuodessa Suomen aserekisterissä olevien aseiden määrä ei ole merkittävästi muuttunut.

Sisäministeriö huomasi virheen ja oikaisi tutkimuksen tiedot tuoreeltaan tiedotteellaan jo 29.08.2007. Tiedotteessa mainitaan muun muassa: *"Aseluvanhaltijoiden lukumäärä Suomessa on noin 650 000 eli noin 12 prosentilla suomalaisista on ampuma-ase. Sveitsiläistutkimuksessa käytetyllä laskutavalla saadaan tulokseksi yhteensä noin 32 luvallista ja luvatonta ampuma-asetta sataa asukasta kohden."*

"Small Arms Survey 2007" –tutkimuksessa esitettyjen lukujen kanssa vertailukelpoinen asetiheysluku on Suomessa 30 – 32 asetta per 100 henkilöä. Suomen asemäärä ja –tiheys on tavanomainen. Suomen lisäksi muita maita joissa on 30 – 35 yksityisen hallussa pitämää asetta per 100 henkilöä ovat muun muassa Ranska, Kreikka, Kanada, Ruotsi, Itävalta ja Saksa. Suomi asettuu tyypillisten demokraattisten länsimaisten hyvinvointivaltioiden ryhmään, joissa ylipäänsä harrastetaan metsästystä tai ammuntaa.

Myöskään kolmen nuoren miehen tekemät joukkomurhat 2000-luvun Suomessa eivät ole pätevä peruste aselain muutokselle. Iskuista ensimmäinen tehtiin Myyrmannin ostoskeskuksessa omatekoisella pommilla, jollaisen ainesosat voi kuka tahansa ostaa kaupasta. Esityksessä unohdetaankin pommi-isku kokonaan, joten perustelu turvallisuuden lisääntymisestä on tältäkin osin pahasti puutteellinen. Aselain muutokset eivät estä terroritekoja eivät kä siten oikeuta perusoikeuksien loukkaamiseen. Aselain muutokseen keskittymällä pyritään itse asiassa väistämään ne sosiaaliset ja yhteiskunnalliset kysymykset, jotka olivat terroritekojen taustalla.

Poistaessaan aseluvan hakijoilta ja omistajilta terveystietojen salassapidon esitys loukkaa myös perustuslain 6 pykälää, kansalaisten yhdenvertaisuutta lain edessä. Tästä säädöksestä ei voida poiketa tavallisella lailla. Esitys rikkoo EIS:n 13 artiklassaan kansalaisille viranomaisia vastaan antamaa oikeussuojaa. Tästä ei voida poiketa Suomen omalla päätöksellä eikä tavallisella lailla. Se edellyttäisi uuden varauman tekemistä EIS:een, mikä olisi ennen kuulumatonta; varsinkin kun varauma koskisi koko ihmisoikeusajatuksen ydintä.

Lakiesitys siirtäisi huomattavan määrän julkista valtaa yksityisille yhdistyksille, mikä on perustuslain 124 §:ssä nimenomaan kielletty; varsinkin kun yhdistyksille ei samalla säädetä velvoitteita noudattaen mm. hallintolakia eikä niiden päätöksistä valitusoikeutta. Tällaista ei voida säätää tavallisella lailla.

Esityksestä puuttuu kokonaan luonnos valtioneuvoston asetukseksi. Se on poikkeuksellista ja erityisen moitittavaa, koska tarkoitus on jättää asetuksen varaan jopa aseluvan perusehto: harrastusasteen määrittely.

Yhteenveto: Käsitteemme mukaan esitys on EIS: vastainen. Esitys on myös perustuslain vastainen, ja sen hyväksyminen vaatisi perustuslain säätämisyjärjestyksen.

Yksityiskohtaiset lakiesityksen ongelmat (HE 106/2009)

Seuraavalta sivulta alkaen on käsitelty ehdotetun lakimuutoksen ongelmia kohdittain niin, että aluksi on esitelty HE 106/2009 muutosteksti ja välittömästi kunkin kohdan jälkeen ampumaharrastuksen asiantuntijajärjestöjen näkemys ongelmista ja vaikutuksista, joita muutos toisi mukanaan harrastajille ja viranomaisille. Useat havaittuista virheellisyyksistä ovat seurausta lakiehdotuksen valmistelijoiden huonosta asetekniikan, ampuma- ja metsästysharrastuksen tuntemuksesta. Valmistelutyössä ei ole myöskään otettu huomioon asiantuntijajärjestöjen lausuntoja eikä järjestöjen tarjottua asiantuntemusta ole hyödynnetty. Järjestöjen havaitsemat lakiehdotuksen ongelmakohdat on esitetty havaittavuuden helpottamiseksi sinisellä tekstifontilla.

- - -

Laki **ampuma-aselain muuttamisesta**

- - -

2 §

Ampuma-ase

Ampuma-aseella tarkoitetaan välinettä, jolla ruutikaasun paineen, nallimassan räjähdyspaineen tai muun räjähdyspaineen avulla voidaan ampua luoteja, hauleja tai muita ammuksia taikka lamaannuttavia aineita siten, että siitä voi aiheutua vaaraa ihmiselle. Ampuma-aseeksi katsotaan myös sellainen esine, joka muistuttaa ampuma-asetta ja joka rakenteensa tai valmistusmateriaalinsa puolesta on ilman erityistietoja ja -taitoja muunnettavissa toimivaksi ampuma-aseeksi

Pysyvästi ampumakelvottomaksi tehtyä ampuma-asetta ei pidetä 1 momentissa tarkoitettuna esineenä.

Ongelmat:

- 1) Ampuma-aseeksi ja siten luvanvaraisuuden piiriin tuleviksi esineiksi siirtyvät lakitekstin ja lain perusteluiden määritysten mukaisesti myös ilma-aseet, starttipistoolit, airsoft-aseet ja lukemattomat muut esineet, jotka on mahdollista edes teoriassa muuttaa ampumaan projektiili edes kertakäyttöisesti. Esimerkki 1: jousitoiminen ilmakivääri ja tippa öljyä luodin pyrstöön täyttää ehdot ”muistuttaa ampuma-asetta”, ”muu räjähdyspaine” sekä ”muunneltu ilman erityistietoja ja -taitoja”. Kyseessä on siis ehdotuksen tekstin mukainen ampuma-ase. Määritelmän mukaisiksi ampuma-aseiksi tulevia esineitä on pelkästään ilma-aseiden osalta Suomessa arviolta 1 – 2 miljoonaa. Esimerkki 2: Mikkelissä tehtiin 12.9.2009 henkirikos ja itsemurha ilmapistoolilla, joka oli muunneltu ampumaan .22 -kaliberisia patruunoita. Näiden lisäksi maassamme on kymmeniätuhansia airsoft-aseita, jotka täyttävät 2 § määritelmän. Pykälän tulkinta tulisi olemaan täysin oikeusistuinkohtaista, sillä perustelut eivät anna vastausta lainsäätäjän tosiasiallisesta tahdosta.
- 2) Jo nykyinen ampuma-aselaki vuodelta 1998 kieltää ampuma-aseen valmistamisen ilman lupaa. Koska itse teko (luvaton valmistaminen, muuntelu ampuma-aseeksi) on jo kielletty, on lakiesityksen lisäys pohjimmiltaan tarpeeton ja aiheuttaa ainoastaan sekaannusta.

3 §

Aseen osa

Aseen osalla tarkoitetaan ampuma-aseesta irrallisena olevaa aseiden runkoa, piippua, patruunapesää, sulkulaitetta ja sen runkoa, sulkukappaletta, äänenvaimenninta sekä niitä toiminnallisesti vastaavia osia.

Ongelmat:

- 1) Pykälä tuo ampuma-aseiden luvanvaraisten osien piiriin äänenvaimentimet, joskin 19 § 2a pyrkii kääntämään vaikutuksen ”takaisin” nykyainsäädännön tasolle. Äänenvaimentimiin ei ole aikaisemmin edellytetty minkäänlaisia yksilöiviä tunnisteita ja käytössä on mittaamaton määrä vaimentimia, joita on mahdoton yksilöidä. 19 § 2a pykälän lievennys ei koske ilma-ase- eikä airsoft-harrastajia, joilla on käytössään jopa satojatuhansia vaimentimia. Nämä vaimentimet tulevat tämän pykälän myötä luvanvaraisiksi. Mikäli henkilö tekee muovisen limonadipullon pohjaan reiän, on valmistanut vaimentimen, joka on luvittava, ellei pullovaimennin tule käyttöön esimerkiksi luvallisessa pienoiskiväärissä. Ellei pullon pohjaan reiän poranneella henkilöllä ole asevalmistuksen edellyttämää lupaa, on hän syyllistynyt luvattomaan aseiden osien valmistamiseen. Vaikka muovisen limonadipullon pohjaan ei valmistelutarkoituksenaan reikä ennen ampumista, vaan ainoastaan kiinnittäisi pullon aseiden piippuun ja ampuisi laukauksen pullon pohjan läpi, pullo toimisi äänenvaimentimena ja olisi siis ”toiminnallisesti vastaava osa”. Pullovaimentimia varten on jo saatavilla piipun äänenvaimenninkierteeseen kiinnitettäviä soviteholkkeja. Soviteholkkiin kiinnitetään limonadipullo korkikierteestään ja pullo toimii edullisena äänenvaimentimena varsin hyvin. Ovatko siis muoviset kierrekorkilliset limonadipullot jatkossa aseiden luvanvaraisia osia?
- 2) Aselakiesityksen perusteluissa väitetään EU:n asedirektiivin muutoksen määrittelevän äänenvaimentimet ampuma-aseiden luvanvaraisiksi osiksi. **Tämä ei pidä paikkaansa.** Direktiivi edellyttää, että B-kategorian ampuma-aseiden olennaiset osat ovat luvanvaraisia, mutta muille aseiden osille luvanvaraisuutta ei edellytetä. Direktiivi ei myöskään edellytä lupaa edes aseiden olennaisille osille, jos tämä ase on kategorian C tai D-ase. Direktiivi on luvanvaraisuuden osalta itse asiassa huomattavasti sallivampi kuin voimassaoleva Suomen aselaki vuodelta 1998. Direktiivin mukaan esimerkiksi yksipiippuiset kertalaukeavat haulikot ovat kokonaan lupavapaita ja kertalaukeavat kivääritkin kaliiperista riippumatta ovat lupavapaita. Kertalaukeavista kivääreistä direktiivi vaatii vain ilmoitusvelvollisuuden.
- 3) Pykälä pyrkii määrittelemään aseiden rakenteelliset osat varsin tarkasti, mutta ei ole kuitenkaan termistöltään eikä aseteknisesti yksiselitteinen. Esimerkiksi: SAKO TRG tarkkuuskivääri on rakenteensa puolesta koottu alumiinisen runkokiskon ympärille, johon on kiinnitetty tukin osat ja johon on toisaalta myös kiinnitetty kehys-piippu. Toiminnallisesti runkokisko vastaa tavanomaisemmassa kiväärin rakenteessa aseiden petauselementtejä ja tukkia, joten olisiko siis tukki myös aseiden runko ja siten luvanvarainen osa? Aseiden osien luettelossa ei ole syytä olla mitään muita osia kuin ne keskeiset osat, jotka tekevät aseesta projektiileja ampuvan laitteen – esimerkiksi äänenvaimennin ei ole tällainen osa. Äänenvaimennin kuuluu lähinnä aseiden varusteisiin, kuten suujarru, kiikaritähtäin tai etutuki eli ns. bipodi. Myös direktiivin mukaan äänenvaimennin on lupavapaa. Sekaannusten ja tulkinnanvaraisuuksien välttämiseksi on tarvittaessa nimettävä myös, minkä asetyypin osaa laissa tarkoitetaan, esimerkiksi ”kiväärin kehys” tai ”pistoolin runko”. Lopussa oleva lausuma ”sekä niitä toiminnallisesti vastaavia osia” pyrkii korjaamaan sen, ettei lakiesityksen laatijoilla ole ollut tarvittavaa asiantuntemusta luetteloida keskeisiä aseiden osia asetyypeittäin. Lausuma johtaa siihen, että teräspuutkin ovat tulkittavissa aseiden piipuksi, jos tulkitsija näin haluaa.

27 §

Aseenkäsittelylupa

Aseenkäsittelylupa voidaan antaa 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, jota terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella on pidettävä sopivana käsittelemään ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita ja erityisen vaarallisia ammuksia. Alle 20-vuotiaalle annettavaan aseenkäsittelylupa on lupaviranomaisen asetettava ehto, jonka mukaan lupa ei oikeuta käsittelemään 6 §:n 2 momentin 4–7 kohdassa tarkoitettuja ampuma-aseita ennen kuin luvanhaltija on täyttänyt 20 vuotta. Lupahakemuksen käsittelyn edellytyksenä olevan soveltuvuustestin suorittamisesta on voimassa, mitä 45 c §:ssä ja sen nojalla säädetään.

Ongelmat:

- 1) Pykälä tekee käytännössä mahdottomaksi täysi-ikäisen, mutta alle 20 vuotiaan henkilön työskentelyn aseellisuudessa tai –kaupassa. 18 – 20 vuotiaan täysi-ikäisen henkilön kannalta pykälä on lähinnä syrjivä eikä sitä voida perustella aseturvallisuuden paranemisella. Pelkkä asetyyppi, jota valmistetaan tai myydään, ei ole riittävän painava syy asettaa nuoremmat täysi-ikäiset eriarvoiseen asemaan. Täten pelkkä asetyyppi ei ole perustuslain 6 §:ssä mainittu hyväksyttävä peruste asettaa näiden henkilöiden eriarvoiseen kohteluun. Pykälä on täten perustuslain 6 §:n vastainen.

43 §

Hyväksyttävät käyttötarkoitukset

Hankkimislupa voidaan antaa seuraaviin käyttötarkoituksiin:

7) merkinanto;

8) 15 vuotta vaan ei 18 vuotta täyttäneen, luvanhaltijan huollettavana olevan henkilön hallussapidettäväksi tarkoitettun haulikon, kiväärin, pienoiskiväärin tai yhdistelmäaseen säilyttäminen ja kuljettaminen.

Ongelmat:

- 1) Pykälässä lisäys 15 vuotta vaan ei 18 vuotta täyttäneen aseiden hallussapidosta on tarpeeton muutos. Muutostarve on laissa ”sisäsyntyinen”. On haluttu nostaa kategorisesti hallussapitoluvan ikäraja 18 vuoteen, mutta edelleen haluttu taata 15 – 18 vuotiaille harrastamisen mahdollisuus. Tarkoitus ei ole tältä osalta ollut muuttaa nykytilannetta. Kyseessä on sisäsyntyisen ongelman ”kiertopykälä”.
- 2) Pykälään liittyy myös 53 §, jossa esitetään, että jos hallussapitolupa on myönnetty perusteella ”säilyttäminen ja kuljettaminen”, on lupaviranomaisen asetettava lupaan ehto, jonka mukaan luvanhaltija ei saa ampua aseella. On syytä pohtia, lisääkö tällainen ehto lainkaan tämän henkilön ”turvallisuutta”. Muistaisiko hän tämän ehdon päättäessään käyttää asetta väärin vai pidättäytyisikö aikeistaan, vai onko asiaan liittyvä 53§ tältä osin vain ns. ”kiusantekopykälä”. Mikäli jatkossakin pitäydytään menettelyssä, jonka mukaan aseiden hallussapitolupa voidaan myöntää myös 15 vuotiaille holhoojiensa suostumuksella, vältytään teennäiseltä ja tarpeettomalta ”kiertopykälältä” ja 53 § kaltaiselta ”kiusantekopykälältä”.
- 3) Pykälän uusi lisäys unohtaa mustaruutiaseet kokonaan eikä näin ollen enää mahdollistaisi alle 18 vuotiiaan mustaruutiaseharrastusta lainkaan.

44 §

Hankittavaa ampuma-asetta ja aseiden osaa koskevat edellytykset

Hankkimislupa voidaan antaa vain sellaista ampuma-asetta tai aseiden osaa varten, joka ei lippaan patruunamäärän, kaliiperin tai muiden ominaisuuksien perusteella ole hakijan ilmoittamaan käyttötarkoitukseen nähden tarpeettoman tulivoimainen ja tehokas sekä joka soveltuu hyvin hakijan ilmoittamaan käyttötarkoitukseen. Jos hakijan ilmoittama käyttötarkoitus on metsästyslainsäädännön mukaan sallittu eläinten ampuminen, ampuma-aseiden soveltuvuutta arvioitaessa noudatetaan lisäksi, mitä metsästyslaissa (615/1993) ja sen nojalla säädetään. Metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista varten hankkimislupaa ei voida antaa muuta ampuma-asetta 6 §:n 2 momentin 4—7 kohdassa tarkoitettua ampuma-asetta kuin kertatulitoimista pienoispistoolia taikka pienoisrevolveria varten.

Ongelmat:

- 1) Pykälän voimaantulo lopettaisi käytännössä täysin louku- ja luolapyynnin pistooleilla. Markkinoilta ei käytännössä löydy louku- tai luolapyyntiin soveltuvaa kertatulitoimista pienoispistoolia. Kertatulitoimiset pienoispistoolit on suunniteltu pääosin vapaapistooliammuntaan (nykyisin ”50 m:n pistooli”) ja ovat ominaisuuksiensa kuten pituuden ja erittäin alhaisen laukaisuherkkyyden vuoksi täysin louku- ja luolapyyntiin sopimattomia. Revolverin käyttöä vaikeuttaa se, että sen ammuttamista pystytään vaimentamaan oleellisesti heikommin kuin pistoolin melua. Tämä on erityisesti auki kaivettuun luolaan ryömittäessä ja luolassa ammuttaessa tärkeä huomioitava seikka. Ominaisuus heikentää revolverityypin aseiden käytettävyyttä kyseisessä pyynnissä. Vaikeasta asennosta ammuttaessa ei myöskään toisen laukauksen tarve ole harvinaisuus. Ahtaassa paikassa ammuttaessa, myös toisen laukauksen ampuminen eläimen lopettamiseksi tulisi olla mahdollisimman yksinkertaista. Kertatulitoimisella aseella toisen laukauksen ampuminen on mahdollista vasta sen jälkeen, kun ampuja on vedetty aseensa lataamista varten ulos luolasta, ase on jälleen ladattu ja ampuja on saatu uudelleen luolaan tähtäysasentoonsa. Ei voida taata, että Eläinsuojelulain (247/96) ja Eläinsuojeluasetuksen (396/96) säädökset kertatulitoimisella pistoolilla täytyisivät luolapyynnin yhteydessä sekä muussa lopetusasekäytössä.
- 2) Esitetty lakiteksti painottaa edelleen virheellisesti sitä mikä on sopiva ja mikä sopimaton asetyyppi tai kaliiperi. Asetyyppin tai kaliiperin ”soveltuvuus käyttötarkoitukseensa” on aseturvallisuuden kannalta toissijainen seikka. Pykälästä on luettavissa käsitys, jonka mukaan kertatulitoiminen pistooli olisi turvallisempi kuin muun toimintatavan omaava pistooli. Näin ei ole – molemmat ovat oikeissa käsissä täsmälleen yhtä turvallisia.

45 §

Hankkimisluvan saajaa koskevat edellytykset luonnolliselle henkilölle

Hankkimislupa voidaan antaa sellaiselle 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, jota terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella on pidettävä sopivana pitämään hallussaan ampuma- aseita ja aseiden osia. Lupa voidaan antaa vain, jos luvanhakija on antanut suostumuksensa siihen, että poliisilla on oikeus saada hänestä sellainen lääketieteellinen arvio, jonka avulla lupaviranomainen voi arvioida hänen sopivuutensa ampuma-aseen hallussapitoon. Asevelvollisen on esitettävä selvitys suoritetusta varusmies- tai siviilipalveluksesta. Jos palvelusta ei ole suoritettu, asevelvollisen on esitettävä määräys aloittaa palvelus taikka päätös palveluksesta vapauttamisesta, palvelusajankohdan siirrosta tai palveluksen keskeyttämisestä syineen. Hankkimislupa pistoolia, pienoispistoolia, revolveria tai pienoisrevolveria taikka niiden osaa varten voidaan antaa vain 20 vuotta täyttäneelle henkilölle. Hankkimislupa ampumaurheilussa ja -harrastuksessa käytettävää 6 §:n 2 momentin 4—7 kohdassa tarkoitettua ampuma-asetta varten voidaan antaa luonnolliselle henkilölle vain, jos tämä on yhdistyksen (503/1989) 4 §:ssä tarkoitettuna saaneen yhdistyksen jäsen ja esittää yhdistyksen ampuma-asekouluttajan antaman todistuksen harrastuksestaan, jonka on oltava jatkunut aktiivisesti vähintään kaksi vuotta.

Haettaessa lupaa:

- 1) metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista varten hakijan on esitettävä harrastuksestaan luotettava selvitys ja, jos hakemus koskee lupaa 6 §:n 2 momentin 5 tai 7 kohdassa tarkoitettua ampuma-asetta varten, lisäksi riistanhoitoyhdistyksen antama todistus aktiivisesta harrastuksestaan;
- 2) ampumaurheilua ja -harrastusta varten hakijan on esitettävä harrastuksestaan luotettava selvitys;
- 3) työtä varten hakijan on esitettävä selvitys siitä, että hän on koulutuksessaan tai muuten riittävästi perehtynyt ampuma-aseen turvalliseen käsittelemiseen ja että hänellä on hyväksyttävä peruste ampuma-aseen kantamiseen työssään.

Lupa museossa tai kokoelmassa pitämiseen voidaan antaa vain asekeräilijälle, jolla on sisäasiainministeriön hyväksyntä ampuma-aseiden tai aseiden osien keräilyyn ja jonka ampuma-aseiden ja aseiden osien säilytystilat säilytystilojen sijaintipaikan poliisilaitos on hyväksynyt.

Lupa 43 §:n 1 momentin 8 kohdan perusteella voidaan antaa, kun huollettava henkilö on jättänyt rinnakkaislupaa koskevan lupahakemuksensa ja lupaviranomainen on tutkinut, että rinnakkaisluvan antamiseen on 54 §:ssä säädetty edellytykset.

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua harrastusta voidaan pitää aktiivisena, jos eläinten ampuminen 6 §:n 2 momentin 5 tai 7 kohdassa tarkoitettulla ampuma-aseella on metsästyskausittain säännönmukaisesti jatkuvaa pyyntiä, johon muu kuin mainitussa lainkohdassa tarkoitettu ampuma-ase ei hyvin sovellu. Eläinten ampumisella tarkoitetaan luolassa, loukussa tai muutoin vastaavissa olosuhteissa olevan eläimen metsästyksen liittyvää lopettamista.

Ampumaurheilu ja -harrastus on aktiivista, jos kyseessä on jonkin ampumaurheilulajin harjoittelu, kilpaileminen, kilpailun toimihenkilönä toimiminen, valmentaminen tai kouluttaminen ampuma-aseen käyttöön.

Ongelmat:

- 1) Lakiesitys ei tee eroa siinä, hakeeko urheiluammunnan tai metsästyksen harrastaja ensimmäistä hallussapitolupaansa vai onko hänellä niitä ennestään yksi tai useampia. Lupaprosessi on kaikille sama. Lakiesitys ei paranna aseturvallisuutta kohdentamalla lupaprosessin tiukennukset ja resurssit rikkeettömän aseonomistushistorian omaaviin pitkäaikaisiin harrastajiin. Häneen kohdistetaan samanlainen lupaprosessi kuin henkilöön, joka hakee ensimmäistä hankkimis- ja hallussapitolupaansa. Tällä on vaikea nähdä muuta tarkoitusta kuin yrittää lisätä harrastuskustannuksia ja tehdä lupaprosessi mahdollisimman työlääksi. **Nämä eivät ole lainsäätäjälle hyväksyttäviä tavoitteita.** Henkilöt, joilla on nuhteeton aseonomistushistoria, ovat käytännössä osoittaneet olleensa sen luottamuksen arvoisia, joka heille on ensimmäisen aseluvan myöntämisessä annettu.

- 2) Lakiesityksen tekstin mukaan luvanhakija ei toimittaisi poliisille itseään koskevaa lääkärinlausuntoa, vaan poliisi hankkii sen. Tätä varten hakija joutunee antamaan poliisille valtakirjan hankkia hänen terveystietonsa. Pykälä on tässä kohtaa kirjoitettu hyvin yleiseen muotoon, ja on mahdollista että lupaviranomainen saa käyttöönsä terveystietoja, joilla ei ole mitään tekemistä aseturvallisuuden kanssa. Ellei kohtaa selvennetä, niin on vaarana, että perustuslain 10 §:n mukaista hakijoiden oikeutta yksityisyyteen loukataan tarpeettomasti. Epäselvä säädös myös mahdollistaa lääkärin arvion laatimisen potilasta näkemättä, mikä loukkaa hakijan oikeusturvaa.

Se, kenelle hankittu aineisto luovutetaan lääketieteellisen arvion tekemiseksi, jäisi yksinomaan poliisin päätettäväksi. Tämä avaa poliisille mahdollisuuden valita oma luottolääkäriinsä tai luoda luottolääkärien joukon, johon poliisi voi halutessaan valita sellaisia lääkäreitä, joiden suhtautumista hakemukseen ja hakijaan ei määrittele pelkästään lääketieteellinen näkemys, vaan esimerkiksi ideologinen ja poliittinen suhtautuminen ampuma-aseisiin ja -harrastukseen yleensä. Keväällä 2009 tiedotusvälineissä siteerattiin useaan kertaan jyvaskyläläistä psykiatria, joka väitti metsästäjiä ja ammunnan harrastajia mielenterveysongelmaksi pelkästään sillä perusteella, että he haluavat omistaa ampuma-aseita. Lisäksi säädöksessä lähdetään siitä, että poliisi tekee ratkaisunsa itse valitsemansa lääkärin lausunnon perusteella, eikä siinä sallita hakijalle oikeutta esittää toista lääkärinlausuntoa, ns. toista arviota, minkä voidaan katsoa loukkaavan hakijan oikeusturvaa.

Ns. Bodom-jutun esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä vv. 2003-05 poliisi perusti esitutkintaa varten lääkäriryhmän, jonka tehtävänä oli todistaa, ettei poliisin syylliseksi epäilemällä voinut olla pahoinpitelyn seurauksena syntyneitä aivovammaa yli 40 vuotta aikaisemmin. Ryhmää johtanut lääkäri tuotiin jopa kuulustelutilanteeseen painostamaan epäiltyä väitteillään, vastoin esitutkintalain nimenomaista painostus- ja harhauttamiskieltoa. Järjestelyllä vaarannettiin esitutkintalain 7 §:n velvoitetta ottaa huomioon sekä epäilystä tukevat, että sitä vastaan puhuvat seikat. Jäi yksin puolustuksen asiaksi osoittaa omilla asiantuntijoillaan luottolääkäreiden väitteet perättömiksi. Todettakoon, ettei lääkäri enää oikeudessa, vaan nojalla kuultuna, vahvistanut poliisille aikaisemmin antamiensa kirjallisten lausuntojen väitteitä. Asian ratkaissut Espoon KäO pitikin tuomiossaan luottolääkäreiden lausuntoja epäluotettavina. Säädöksellä on yhteys myös 114 §:ään ilmianto-oikeuteen.

- 3) Täysi-ikäisellä 18-vuotiaalla henkilöllä ei lakiesityksen mukaan ole samoja oikeuksia kuin 20-vuotiaalla, vaikka hänellä on lain edessä samat velvollisuudet. Esityksen mukaan esimerkiksi 19 vuotta täyttänyt varusmiespalveluksensa lopettanut ja reserviin siirtyvä reservin upseeri tai aliupseeri ei olisi yhteiskunnan luottamuksen arvoinen saamaan pistooliin tai revolveriin lupaa ammutaharrastusta varten. On vaikea ymmärtää, miten valtio voi luovuttaa alle 20-vuotiaalle reserviläiselle kriisitilanteessa puoliautomaattipistoolin henkilökohtaiseksi aseeksi, jos hänelle ei syvän rauhan vallitessa voida asianmukaisten lupaehtojen täytyttyä antaa lupaa pistooliin urheiluammuntaperusteella. Yhteiskunnan puolelta on vastuutonta käskää tällainen reserviläinen kriisitilanteessa ankarien laissa määrättyjen sanktioiden uhalla tilanteeseen, missä hänellä on hengen ja terveyden menettämisen vaara ja missä hänen pitäisi osata käyttää pistooliaan varmaotteisesti ja turvallisesti. Tällainen reserviläinen on turvallisuusriski itselleen ja palvelustovereilleen – ei niinkään maahantunkeutujalle.
- 4) Esitys asevelvollisen velvollisuudesta antaa selvitys asepalveluksesta voi olla ongelmallinen. Nykyisen käytännön mukaan asepalveluksen tiedot (esim. saatu koulutus) on pyritty pitämään reserviläisen ja puolustusvoimien välisenä. Puolustusvoimien rekisterit asevelvollisista ovat turvallisuusyistä olleet salassa pidettäviä. Laissa tulee olla yksityiskohtaisesti ja yksiselitteisesti määritelty mitkä tiedot ovat kuu- luvat lupaviranomaisen tiedonsaannin piiriin.

- 5) Säädos rikkoo perustuslain 13 §:n takaamaa yhdistymisvapautta, johon kuuluu myös oikeus olla yhdistymättä. Nykyisen aselain perusteluissa todetaan: "Hallitusmuodon 10 a §:ssä turvatus yhdistymisvapauden vuoksi luvan hakijalta ei voida edellyttää ampuma- tai metsästysseuran jäsenyyttä." Tätä on korostanut tuoreessa päätöksessään myös eduskunnan apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt (19.8.2009, dnro 3483/04/07). Hallitusmuodon nimi on muuttunut perustuslaiksi, ja yhdistymisvapaudesta säädetään sen 13 §:ssä, mutta säädöksen sisältö on vuonna 2009 täsmälleen sama, kuin se oli nykyistään aselakia säädettäessä. Ei ole uskottavaa, että yksinomaan sisäministeriön lainvalmistelijoiden kannan muutoksella perustuslain takaamaa perusoikeutta voitaisiin loukata tavallisella lailla, kuten lakiesityksen kirjoittajat väittävät.

Lakiesityksen laatijat ovat väittäneet, että ongelmaa ei ole koska kyseessä on harrastus ja siten vapaaehtoinen toiminta. Kukin voi vapaasta tahdostaan päättää haluaako harrastaa ammuntaa vai ei ja siten haluaako kuulua ampumaseuraan vai ei. Selitys ei ole looginen. Myös poliittinen toiminta ja vaikkapa uskonnon harjoittaminen ovat vapaaehtoista harrastustoimintaa, mutta voitaisiinko näiden kohdalla edellyttää yhdistymispakkoa? Ampumaseurat voivat lisäksi valita jäsenensä, hakijalla ei ole yhdistyslain mukaan oikeutta päästä yhdistyksen jäseneksi.

- 6) Lakiesitys siirtää julkisen vallan käyttöä yhdistyksille ja ampuma-asekouluttajalle olennaisessa määrin, joka on perustuslain 124 § mukaan kiellettyä. Lisäksi yhdistysten sekä niiden ampuma-asekouluttajien on julkista valtaa käyttäessään noudatettava lainsäädäntöä, siis muun muassa hallintolakia ja hallintolaisissa mainittuja hyvän hallinnon vaatimuksia, aivan samalla tavalla kuin viranomaisienkin. Yhdistykset eivät kuitenkaan ole sidottuja hallintolain ja hyvän hallinnon vaatimuksiin, joihin kuuluu mm. yhdenvertaisuusperiaate, tarkoitussidonnaisuuden periaate, objektiviteettiperiaate sekä suhteellisuusperiaate. Koska yhdistyksen ei ole pakko ottaa ketään jäsenekseen, tekee itse asiassa yhdistys ratkaisevan päätöksen, voiko aseluvan hakija saada lupaa vai ei. Yhdistyksen päätöksen ei tarvitse olla hyvän hallinnon periaatteiden mukainen eikä yhdistys näin ollen toimi lainsäädännön mukaisesti. Jos yksityinen toimija käyttää julkista valtaa, on päätöksestä lähtökohtaisesti voitava valittaa tuomioistuimeen. Lakiesitys ei kuitenkaan puhu mitään valitusmahdollisuudesta yhdistyksen ja/tai ampuma-asekouluttajan tekemään päätökseen. Yllä oleva perustuu Marietta Keravuori-Rusasen kirjoittamaan väitöskirjaan Yksityinen julkisen vallan käyttäjänä (2.2.2008). Julkisen vallan siirto yhdistyksille ja ampuma-asekouluttajille rikkoo karkeasti perustuslain 124 §:ää.
- 7) Lakiesityksen mukaan hallussapitoluvan pistooliin tai revolveriin voisi saada kahden vuoden aktiivisen harrastamisen jälkeen. Lakiesityksen perusteluosassa esitetään, että aktiivinen harrastuneisuus olisi keskimäärin 1 kerta / kk. Harrastuksen tulisi olla juuri sitä kilpa-ammuntalajia, johon pistoolilupaa haetaan. Pistoolin tai revolverin hallussapitolupaa haettaessa muulla ammutaharrastuksella, kuten haulikko-, kivääri- tai vaikkapa ilmapistooliammunnalla ei olisi mitään merkitystä, vaan näiden muiden ammunnan lajien lisäksi tarvittaisiin kerran kuukaudessa jonkin pistooliammunnan lajiharjoittelua ampumaseuran aseella ja ampumaseuran ampumavuorolla siten, että ammunalle on todistaja. Vaatimusta on tosiasiasa mahdoton toteuttaa. Suomessa on sellaisia ampumaseuroja, jotka pystyvät tarjoamaan tämän ehdon täyttämiseen tarvittavat rata- ja harjoittelumahdollisuudet, vain muutama. Kansalaiset tulisivat olemaan harrastuksen aloittamisen suhteen äärimmäisen epätasa-arvoisessa asemassa asuinpaikkansa mukaan.
- 8) Ampumaseuroissa ei nykytilanteessa ole lakiesityksessä mainittuja ampuma-asekouluttajia eikä myöskään aseita, joilla harrastajat voisivat lakiesityksen mukaisesti aloittaa aktiivisen harrastuksen. Lakiesitys perustuu siis myös tältä osin pelkälle fiktiolle. Ottaen huomioon lakiesityksen ampuma-asekouluttajan tehtävälle antama sisältö ja mahdolliset vastuukysymykset, ampuma-asekouluttajan tehtäviin tulisi näillä

ehdoilla olemaan vaikea saada vapaaehtoisia. Lisäksi hänen pitäisi viettää käytännössä kaikki vapaa-aikansa ampumaradalla todistaakseen kaikkien jäsenten aktiivisen harrastuksen.

- 9) Lakiesityksen tuloksena syntyisi tilanne, jossa ampumaseurassa ampuu ja harrastaa henkilö, jonka taustaa (esim. rikostaustaa tai terveystilannetta) ampumaseuralla ei ole mitään mahdollisuutta ennakkoon selvittää. Tämä heikentäisi merkittävästi aseturvallisuutta ampumaseuroissa ja olisi karkeassa ristiriidassa lakiesityksessä esitettyjen tavoitteiden kanssa. Vasta minimissään 2 vuoden onnekaan harrastamisen jälkeen lupaviranomainen ottaa kantaa lupaharkinnassa, onko tämä henkilö sopiva ampumaseuran hallussapitoon. Nykyisen lain aikana tilanne on päinvastoin – ainakin jossakin määrin ampumaradalla on voinut luottaa siihen, että radalla ampuvat henkilöt ovat käyneet läpi edes jonkin tasoisen viranomaisseulan, ennen kuin ovat radalle tulleet.
- 10) Lakiesitys esittää, että haettaessa pistooli- tai revolverilupaa metsästyksessä käytettäväksi lopetusaseeksi, riistanhoitoyhdistyksen olisi annettava todistus aktiivisesta harrastuksesta. Käytännössä tämä on mahdotonta. Kaksi esimerkkiä; 1. Miten kukaan hieman yli 10 000 jäsenen Helsingin riistanhoitoyhdistyksen toimihenkilöistä voisi mitenkään tietää jäsentensä todellista harrastuneisuutta ja pystyisi antamaan harrastuneisuudesta mitään lausuntoa, jolla on merkitystä? 2. Miten vaikkapa Suomussalmen riistanhoitoyhdistyksestä kukaan toimihenkilö pystyy sanomaan mitään jäsenensä harrastuneisuudesta, jos tämä esimerkiksi opiskelujensa tai muun syyn vuoksi asuu eteläisessä Suomessa ja pyytää pienpetoja siellä?
- 11) Esityksen mukaan ampumaurheiluksi ja harrastukseksi katsotaan vain jonkin ampumaurheilulajin harrastaminen ja kilpaileminen. Käytännössä ammuntaa on aina harrastettu myös ilman kilpailullisia tavoitteita ja vapaamuotoisesti – silti vastuullisesti. Maalitauluina on käytetty muitakin maalitauluja kuin vain virallisia kilpailutauluja: paikkaustarra pahvilla, kopiokoneella monistettuja itse tehtyjä kohdistustauluja tai itse piirrettyjä riistatauluja, jne. Ei ole olemassa perusteita sille miksi tämä muu ampumaharrastus – olisi vähemmän tärkeää tai enemmän kiellettävää. Miten tällaisen ammunnan ilmeisen asenteellinen kieltäminen vaikuttaisi aseturvallisuuteen?
- 12) Pykälä tekee mahdottomaksi uusien ampumaharrastelajien maahan saattamisen, koska lupaperusteissa ei ole olemassa mahdollisuutta kilpaurheilulle, jos lajia vasta ollaan tuomassa kilpailulajiksi Suomeen. Esimerkkinä ilma-aseharrasteesta vaikkapa ns. "BigBore" silhuetti-ammunta. Tätä harjoitetaan kansainvälisesti mutta Suomessa siitä on ollut vasta yksi näytösammunta, eikä yhtään virallista kilpailua.

45 b §

Yhteisön ja säätiön asevastaava

Asevastaavan hyväksyy ja hyväksynnän peruuttaa yhteisön tai säätiön kotipaikan poliisilaitos. Poliisilaitos voi vaatia, että asevastaavia on useampia kuin yksi, jos se yhteisön tai säätiön toiminta huomioon ottaen on tarpeen. Asevastaavaksi voidaan hyväksyä sellainen 18 vuotta täyttänyt henkilö, jota terveydentilansa, käyttäytymisensä ja perehtyneisyytensä perusteella on pidettävä sopivana pitämään hallussaan ampuma-aseita ja aseiden osia. Jos asevastaava huolehtii yhteisön 6 §:n 2 momentin 4—7 kohdassa tarkoitetuista ampuma-aseista, asevastaavaksi voidaan hyväksyä vain 20 vuotta täyttänyt henkilö. Asevastaavaksi hyväksymistä koskevan hakemuksen käsitte- lyn edellytyksenä olevan soveltuvuustestin suorittamisesta on voimassa, mitä 45 c §:ssä ja sen nojalla säädetään.

Ongelmat:

- 1) Henkilö, jolla on lain edessä täysi-ikäisen velvollisuudet, on jälleen tässäkin esityksen kohdassa vailla samoja oikeuksia kuin 20-vuotias. Pelkkä asetyyppi ei ole riittävä peruste yhdenvertaisuusperiaatteesta poikkeamiselle. (Perustuslaki 2 luku 6 § 2 momentti)?
- 2) Koska ampuma-asevastaavan toimessa kyse on julkisen vallan käytöstä, on valtiovallan asiana huolehtia siitä, että paikkakunnalla on tarvittava määrä ampuma-asevastaavia.

45 c §

Soveltuvuustesti

Hankkimislupaa koskevan hakemuksen käsittelyn edellytyksenä on, että luvanhakija suorittaa lupaviranomaisen järjestämän hänen henkilökohtaista sopivuuttaan ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitoon selvittävän soveltuvuustestin. Testin tulosta ei voida käyttää kielteisen lupapäätöksen perusteena. Testin tulosta saadaan käyttää vain luvanhakijan henkilökohtaista sopivuutta koskevassa arvioinnissa. Sen lisäksi, mitä testin salassapidosta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 29 kohdassa, muulla asianosaisella kuin testin suorittajalla ei ole oikeutta saada tietoja testistä. Testin suorittaneella on tarkastusoikeus vain testin tulokseen. Tulosta koskeva tieto on hävitettävä, kun hakemukseen, johon testin suorittaminen liittyy, annettu päätös on lainvoimainen. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin testin sisällöstä sekä soveltuvuustestin suorittamisvelvollisuutta koskevista poikkeuksista tapauksissa, joissa testin suorittaminen ei ole tarpeen aiemmasta testistä kuluneen lyhyen ajan vuoksi tai joissa luvanhakijan henkilökohtainen soveltuvuus on muulla tavoin tullut luotettavasti selvitettyksi.

Ongelmat:

- 1) Henkilö, jolla on jo ollut yksi tai useampia hallussapitolupia ja rikkeetön historia, on osoittanut käytännössä olevansa sopiva ampuma-aseiden hallussapitoon. Soveltuvuustesti on tällaisen henkilön kohdalla täysin tarpeeton, viranomaisia turhaan kuormittava ja hallussapitoluvan kustannuksia tarpeettomasti korottava.
- 2) Ottaen huomioon, että 2 §:n muotoilu pitää sisällään mm. ilma-aseet ja 3 § muotoilu pitää sisällään määrättömän määrän tällä hetkellä lupavapaita ilma-aseiden äänenvaimentimia, tulee soveltuvuustestien järjestäminen olemaan viranomaiselle ylitsepääsemätön tehtävä.

45 d § Ampuma-asekouluttajaksi hyväksyminen

Ampuma-asekouluttajaksi voidaan hyväksyä se, joka:

- 1) on täyttänyt 20 vuotta ja suostuu tehtävään;
- 2) on ampuma-aseen hallussapitoon oikeuttavan luvan haltija;
- 3) on yhdistyksen 4 §:ssä tarkoitetun yhdistyksen jäsen tai sen palveluksessa; sekä
- 4) on hyväksytysti suorittanut sisäasiainministeriön määrittämät vaatimukset täyttävän, poliisin järjestämän koulutuksen (ampuma-asekouluttajakoulutus), joka sisältää ainakin ampuma-aseita koskevaan lainsäädäntöön, niiden turvalliseen käsittelyyn ja säilyttämiseen, ampuma-asekouluttajan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä kouluttajana toimimiseen liittyvät opetusaiheet. Ampuma-asekouluttajaksi hyväksyminen on voimassa enintään 10 vuotta. Ampuma-asekouluttajaksi hyväksyy yhdistyksen tekemästä hakemuksesta sisäasiainministeriö, joka myös muuttaa hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia. Sisäasiainministeriö voi hakemuksesta hyväksyä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuksi koulutukseksi myös muun vastaavat edellytykset täyttävän koulutuksen. Sisäasiainministeriön on ilmoitettava ampuma-asekouluttajaksi hyväksymisestä sekä muuttamistaan ehdoista ja rajoituksista ampuma-asekouluttajan kotikunnan poliisilaitokselle.

Ongelmat:

- 1) Ampuma-asekouluttajan tehtäviin ei tule olemaan halukkaita tässä lakiesityksessä määriteltyjen pakollisten lupaprosessiin liittyvien tehtävien ja mahdollisten lupaprosessista syntyvien vastuukysymysten vuoksi. Ampuma-asekouluttajan tehtävä on julkinen hallintotehtävä. Hallintolaissa mainitun yhdenvertaisuusperiaatteen nojalla viranomaispalvelut on taattava jokaiselle kansalaiselle. Laissa ei ole mainintaa siitä, miten ampuma-asekouluttajapalvelut taataan niille henkilöille, joiden asuinympäristöstä ei löydy ampuma-asekouluttajaa.
- 2) Henkilö, jolla on lain edessä täysi-ikäisen velvollisuudet, on jälleen tässäkin esityksen kohdassa vailla samoja oikeuksia kuin 20-vuotias.

46 §

Hankkimisluvan voimassaoloaika ja lupaehdot

Lupaviranomaisen on sisällytettävä 43 §:n 1 momentin 8 kohdan perusteella annettavaan lupaan ehto, jonka mukaan luvanhaltija ei saa ampua aseella.

43 §:n 1 momentin 8 kohta = ”15 vaan ei 18 vuotta täyttäneen, luvanhaltijan huollettavana olevan henkilön hallussapidettäväksi tarkoitetun haulikon, kiväärin, pienoiskiväärin tai yhdistelmäaseen säilyttäminen ja kuljettaminen.”

Ongelmat:

- 1) Kyseessä on kategorisen 18 v ikärajan ja lakiesityksen 43 § lisäyksen – jolla ikärajan noston haitalliset vaikutukset halutaan kiertää – aiheuttama erikoinen lupamuoto, joka on tarpeeton, jos jatketaan nykyisin voimassaolevan aselain mukaisesti. Voimassaolevan aselain mukaisesti 15-vuotiaalle voidaan myöntää hallussapitolupa holhoojiensa suostumuksella. Molemmissa tapauksissa, sekä esityksessä että voimassaolevassa laissa, on haluttu turvata 15 – 18 vuotiaan harrastusmahdollisuus, mutta nykyinen voimassaoleva säädös on toimivampi eikä aiheuta tarvetta kummallisille kiertopykälille.
- 2) Hallussapitolupaan liitetty ampumakielto ei lisää aseturvallisuutta. Ei ole perusteltua olettaa, että tällaisen hallussapitoluvan haltija pidättäytyisi rikollisesta teosta pelkästään sen vuoksi, että lupaehdon mukaan aseella ei saa ampua.

53 §

Hallussapitoluvan voimassaoloaika ja lupaehdot

Hallussapitolupa annetaan toistaiseksi, jollei sitä erityisestä syystä ole annettava määräajaksi. Ensimmäinen hallussapitolupa metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista, ampumaurheilua ja -harrastusta taikka näytöstä, kuvausta tai muuta vastaavaa esitystä varten annetaan luonnolliselle henkilölle 6 §:n 2 momentin 4–7 kohdassa mainituista asetyypeistä koostuvaan ryhmään kuuluvaan ampuma-aseeseen enintään viiden vuoden määräajaksi. Kaikki luvanhaltijalle tämän määräaikaisen luvan voimassaoloaikana samaan aseryhmään kuuluviin ampuma-aseisiin annetut hallussapitoluvat annetaan määräajaksi, joka päättyy viimeistään samanaikaisesti ensimmäisen määräaikaisen luvan päättymisen kanssa. Sellaista työtä varten, jossa ampuma-ase on välttämätön, lupa annetaan kuitenkin enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Hallussapitolupa 15 vuotta vaan ei 18 vuotta täyttäneen, luvanhaltijan huollettavana olevan henkilön hallussa pidettäväksi tarkoitetun haulikon, yhdistelmäaseen, kiväärin tai pienoiskiväärin säilyttämistä ja kuljettamista varten annetaan määräajaksi, joka päättyy viimeistään nuorimman rinnakkaisluvanhaltijan täyttäessä 19 vuotta. Lupaviranomainen voi sisällyttää lupaan ehdon, jonka mukaan keräilykokoelmaan kuuluvalla ampuma-aseella ei saa ampua. Sellaista työtä varten annettuun lupaan, jossa ase on välttämätön, on sisällytettävä ehto, jonka mukaan lupa on voimassa vain niin kauan kuin luvansaaja toimii kyseisessä työtehtävässä. Hallussapitolupaan, joka on annettu 15 vuotta vaan ei 18 vuotta täyttäneen, luvanhaltijan huollettavana olevan henkilön haulikon, yhdistelmäaseen, kiväärin tai pienoiskiväärin säilyttämistä ja kuljettamista varten, on lupaviranomaisen asetettava ehto, jonka mukaan luvanhaltija ei saa ampua aseella.

Ongelmat:

- 1) Määräaikainen lupamuoto on tarpeeton, ellei jo ennalta tiedetä, koska tarve loppuu. Määräaikaisuus luo ainoastaan lisää lupabyrokratiaa ja kustannuksia – sekä lupahallintoon ja ennen kaikkea harrastajille.
- 2) Lakiesityksessä sekä sisäasiainministeriön ohjeissa on vaarallinen ajattelutapa, jonka mukaan määräaikainen hallussapitolupa loisi turvallisuutta. Lupa olisi ikään kuin "koeluonteinen". Määräaikaiset luvat eivät olleet esim. koulusurmien esteenä. Rikollinen teko voidaan tehdä vaikka suoraan kaupasta tullessa. Ensimmäistä hallussapitolupaa hakeva harrastaja on haastateltava ja hänen sopivuutensa ampuma-aseen hallussapitoon on selvitettävä niin hyvin kuin on mahdollista. Jos hallussapitolupa myönnetään, se myönnetään toistaiseksi voimassa olevana eikä määräaikaisena, asetyypistä riippumatta. Lakiesityksessä, samoin kuin sisäasiainministeriön ohjeissa, tehdään iso virhe siinä, että ne eivät nosta ensimmäisen hallussapitoluvan hakijan ominaisuuksien tarkastelua millään tavalla erityisempään asemaan. Käytettävissä olevia selvitysresursseja tuhlaamaan myös hakijoihin, joilla on jo yksi tai useampia hallussapitolupia, ja jotka ovat osoittaneet käytännössä olevansa sopivia ampuma-aseen hallussapitoon.
- 3) Lakiesityksessä esitetään, että keräilykokoelmaan kuuluvan aseiden hallussapitolupaan voidaan sisällyttää ehto, jonka mukaan keräilykokoelman aseella ei saa ampua. Tämä ei lisää aseturvallisuutta. Esitys on verrattavissa esimerkiksi siihen, että veteraaniautoharrastajan T-Ford:ille asetettaisiin ehto, joka kieltää auton käynnistämisen ja sillä ajamisen.
- 4) Yllä oleva soveltuu myös 53 §:ään, jossa kielletään henkilöä ampumasta luvan aseella, jos hänelle on myönnetty lupa 15 vuotiaan vaan ei 18 vuotiaan huoltajana aseiden säilyttämistä ja kuljettamista varten. Ampumakielto ei tee tästä huoltajasta "turvallisempaa" eikä pykälä edes ole tältä osin tarpeen, jos jatketaan nykyisin voimassa olevan aselain mukaisesti. Tällöin 15-vuotiaalle voidaan myöntää lupa (eikä vain rinnakkaislupa) holhoojien suostumuksella, jos muut luvansaannin edellytykset täyttyvät.
- 5) Pykälän uusi lisäys unohtaa mustaruutiaseet kokonaan eikä näin ollen enää mahdollistaisi alle 18 vuotiaan mustaruutiaseharrastusta lainkaan.

53 a §

Harrastuksen jatkumisen osoittaminen

Luonnollisen henkilön, jolla on metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista, ampumaurheilua ja -harrastusta taikka näytöstä, kuvausta tai muuta vastaavaa esitystä varten 6 §:n 2 momentin 4—7 kohdassa tarkoitetun ampuma-aseen toistaiseksi voimassa oleva hallussapitolupa, on viiden vuoden kuluttua luvan antamisesta ja tämän jälkeen viiden vuoden välein toimitettava lupaviranomaiselle: 1) ampuma-asekouluttajan antama todistus ampumaurheilun ja -harrastuksen aktiivisesta harrastamisesta; 2) riistanhoitoyhdistyksen antama todistus loukku- tai luolapyynnin aktiivisesta harjoittamisesta; taikka 3) luotettava selvitys ampuma-aseen käytöstä näytökseen, kuvaukseen tai muuhun vastaavaan esitykseen. Lupaviranomainen voi tarvittaessa vaatia luvanhaltijaa esittämään harrastuksestaan muitakin selvityksiä.

Ongelmat:

- 1) Samat ongelmat harrastuneisuuden osoittamisen kannalta kuin 45 §:ssäkin (riistanhoitoyhdistysten mahdollon tilanne, ampumaseurojen todistukset ja niihin näytön saaminen, alueellinen tasa-arvoisuus).
- 2) Lakiesityksen teksti johtaa siihen, että moni harrastaja tulee rikkoneeksi lakia ilman tahallisuutta. Jos harrastajalla on useampia harrastusvälineitä, tulee hänen itse seurata koska mikäkin lupa edellyttää harrastuneisuusselvitystä. Jos selvitys unohtuu tai menee myöhäiseksi on vaarana harrastusvälineiden menettäminen. Vilpitiön kysymys: ”Onko sinulla tai jollakin lähipiirissäsi mennyt kertaakaan auton katsastusaika tahattomasti niin sanotusti pitkäksi?” Jatkokysymys: ”Jos tiedät tällaisen henkilön, pitäisikö hänen ajokorttinsa voimassaolo asettaa harkintaan, mahdollisesti ajo-oikeus peruuttaa ja ottaa hänen ajoneuvonsa valtion hallintaan huutokaupattavaksi Riihimäellä?”
- 3) Ammunnan harrastajan kannalta viiden vuoden jaksoissa edellytettävä selvitysten antaminen on tarpeellonta ammunnanharrastajan ”simputusta”, joka ei tosiasiallisesti lisää aseturvallisuutta mitenkään. Tämä 53 a §:n lisäys, kuten 45 §:kin, ainoastaan lisäävät harrastuskustannuksia ja tekevät lupaprosessin työlääksi. **Nämä eivät ole lainsäätäjälle hyväksyttäviä tavoitteita.**
- 4) Lupaviranomainen voi tarvittaessa vaatia luvanhaltijaa esittämään harrastuksestaan muitakin selvityksiä. **Tämä on kohta, joka sallii lupaviranomaiselle täyden mielivallan lupa-asioissa.** Ampuma-asekouluttajan todistus, jolla on julkinen luotettavuus, vaaditaan nimenomaan harrasteen osoittamiseksi. Kuten 119 §:n kohdalla tarkemmin tuodaan esille, niin perustuslakivaliokunta totesi hallituksen esityksessä voimassa olevaksi ampuma-aselaiksi perusoikeuksien kannalta tärkeäksi, että hallussapitoluvan antamisen edellytykset keskeisiltä osiltaan tulevat säädetyiksi laissa eikä alemman tasoilla säännöksillä (PeVL 15/1996 vp).

54 §

Rinnakkaislupa

Lupa voidaan antaa 45 ja 45 c §:ssä säädetyin edellytyksin noudattaen soveltuvin osin, mitä 42 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 43 ja 44 §:ssä säädetään. Huoltajien suostumuksella lupa haulikkoon, kivääriin, pienoiskivääriin tai yhdistelmäaseeseen voidaan kuitenkin antaa metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista taikka ampumaurheilua ja -harrastusta varten myös 15 vuotta vaan ei 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka muuten täyttää luvan saajaa koskevat edellytykset.

Ongelmat:

- 1) Muutokset ovat tarpeettomia, jos jatketaan nykyisin voimassa olevan aselain mukaisesti, jolloin 15-vuotiaalle voidaan myöntää lupa (eikä vain rinnakkaislupa) holhoojiensa suostumuksella, jos muut luvansaannin edellytykset täyttyvät.
- 2) Pykälän uusi lisäys unohtaa mustaruutiaseet kokonaan eikä näin ollen enää mahdollistaisi alle 18 vuotiaan mustaruutiaseharrastusta lainkaan.

66 §

Lupien ja suostumuksen raukeaminen

Rinnakkaislupa raukeaa, kun hallussapitolupa raukeaa tai peruutetaan. Hallussapitolupa, joka on annettu 15 vuotta vaan ei 18 vuotta täyttäneen, huollettavana olevan henkilön hallussa pidettäväksi tarkoitettun haulikon, kiväärin, pienoiskiväärin tai yhdistelmäaseen säilyttämistä ja kuljettamista varten, raukeaa, kun rinnakkaislupien voimassaolo päättyy.

Ongelmat:

- 1) Muutokset 15 – 18-vuotiaiden harrastajien hallussapitolupien osalta ovat tarpeettomia, jos jatketaan nykyisin voimassa olevan aselain mukaisesti, jolloin 15-vuotiaalle voidaan myöntää lupa (eikä vain rinnakkaislupa) holhoojiensa suostumuksella, jos muut luvansaannin edellytykset täyttyvät.
- 2) Pykälän uusi lisäys unohtaa mustaruutiaseet kokonaan eikä näin ollen enää mahdollistaisi alle 18 vuotiaan mustaruutiaseharrastusta lainkaan.

67 §

Lupien peruuttaminen

Ampuma-aseen, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen tai hallussapitoon oikeuttava lupa voidaan peruuttaa, jos:

4) luvanhaltijaa on hänen terveydentilansa taikka omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavan elämäntapansa tai käyttäytymisensä vuoksi pidettävä sopimattomana hankkimaan tai pitämään hallussa ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia taikka luvanhaltija ei lupaviranomaisen perustellusta pyynnöstä anna poliisilain (493/1995) 35 §:n 3 momentissa tarkoitettua suostumusta;

5) luvanhaltija on muuten kuin tilapäisesti lopettanut ampuma-aseiden kantamisen, luonnollinen henkilö luvanhaltijana ei ole 53 a §:ssä tarkoitetulla tavalla osoittanut käyttävänsä 6 §:n 1 momentin 4—7 kohdassa tarkoitettua ampuma-asetta 43 §:n 1 momentin 1, 2 tai 4 kohdassa mainittuun hyväksyttävään käyttötarkoitukseen tai ampuma-aseiden hallussapito ei enää ole työn vuoksi välttämätöntä; taikka

Ongelmat:

- 1) 67 § kohdan 5 ja 53 a § perusteella (= harrastusnäyttö viiden vuoden välein) pistoolin tai revolverin omaava ammunnan harrastaja on vaarassa menettää harrastusvälineensä, ellei lupaviranomaisen mielestä näyttö ole riittävä ja käyttö riittävän taajaa. On huomattava, ettei muu ammutaharrastus (haulikko, kiväärit, ilma-aseet) riitä näytöksi vaan näytön on oltava kyseisellä aseella harrastettavan kilpa-ampumaurheilulajin harjoittelu. Harrastuksen painopisteen suuntautuminen vaikkapa haulikkoammuntaan johtaa pistooli- tai revolveriluvan menetykseen vaikka harrastus jatkuisikin satunnaisesti myös yhdenkäden aseilla ja vaikka mitään rikkeitä ei olisi. Kaikilla niillä harrastajilla, jotka eivät osallistu juuri luvan aseella ammuttaviin kilpailuihin tulee näytön osoittaminen lakiesityksen perusteluissa esitetyllä taajuudella olemaan erittäin vaikeaa. Henkilöt tulevat olemaan näytön antamisen ja tasa-arvoisuuden kannalta hyvin epätasa-arvoisessa asemassa asuinpaikasta riippuen.
- 2) Todettakoon, ettei Suomessa ole aseenkantolupaa. ("lopettanut tilapäisesti aseiden kantamisen") On sen sijaan "hallussapitolupa". Kyseessä lienee huolimattomuusvirhe ja päällekkäinen voimassa olevan säädöksen 5) kohdan " - - - tai ampuma-aseiden hallussapito ei enää ole työn vuoksi välttämätöntä" -kanssa.

103 §

Ampuma-aserikkomus

Joka tämän lain vastaisesti tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

9) tekee ampuma-aseen pysyvästi ampumakelvottomaksi tai ase-
osen pysyvästi toimintakelvottomaksi taikka
laiminlyö 108 §:n 1 momentin 3 kohdassa tai 112 §:ssä säädetyn
velvollisuuden esittää pysyvästi ampumakelvot-
tomaksi tehty ampuma-ase tai pysyvästi toimintakelvottomaksi
tehty aseosa poliisille,

on tuomittava ampuma-aserikkomuksesta sakkoon.

Ongelma:

- 1) Jos ase-
omistaja, hallussapitoluvan saanut tai joku kolmas henkilö rikko-
o jonkun henkilön, kenen ta-
hansa, ampuma-aseen tai ase-
osen toimintakelvottomaksi
niin hänet tuomitaan sakko-
rangaistukseen
ampuma-aserikkomuksesta.
Mikä logiikka tähän sisältyy,
miksi oman ampuma-aseen rik-
kominen on rangaistavaa?
Toisen omaisuuden vahingoit-
taminen johtaa säännönmukai-
sesti vahingonkorvausvelvol-
lisuuteen, mutta lain logiikka
ampuma-aserikkomustuomiosta
on myös tässä tapauksessa
hämärä.

106 b §

Säilyttämisen tarkastaminen

Poliisilla on oikeus tarkastaa, noudattaako ampuma-aseen hallussapitoon oikeuttavan luvan haltija tässä laissa olevia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ampuma-aseen säilyttämisestä. Luvanhaltijan on päästettävä tarkastuksen tekijä tiloihin, joihin pääsyä tarkastuksen tekeminen edellyttää. Tarkastuksen saa tehdä myös pysyväisluonteeseen asumiseen käytettävissä tiloissa, jos se on tarkastuksen kohteena olevan asian selvittämiseksi välttämätöntä. Tarkastuksen tekemiseksi ei saa käyttää voimakeinoja. Tarkastuksen tekemisestä päättää päällystöön kuuluva poliisimies. Tarkastuksesta on ilmoitettava luvanhaltijalle vähintään kaksi viikkoa ennen sen tekemistä. Luvanhaltijalla on oikeus siirtää tarkastusta enintään kahdella viikolla ilmoittamalla siitä kirjallisesti ennen poliisin ilmoittamaa tarkastusajankohtaa. Tarkastuksesta laaditaan pöytäkirja, joka annetaan tiedoksi luvanhaltijalle. Pöytäkirjan laatimisesta ja sisällöstä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Ongelmat:

- 1) Esitys on ristiriidassa kotirauhan ja perustuslain 10 §:ssä mainitun yksityisyyden suojan kanssa Lähtökohtaisesti normaali lainsäädäntö perustuu siihen, että säädöksiä (esimerkiksi aseiden säilytyksessä) noudatetaan eikä tätä oletusarvoisesti epäillä.
- 2) Lakiesityksen valmistelijat ovat julkisuudessa esittäneet, että kyseessä ei ole kotietsintään verrattava tarkastus, koska tarkastus on vapaaehtoinen. Vapaaehtoisuutta tarkastuksessa on kuitenkin vain sen verran, että ellei kyseessä oleva henkilö suostu tarkastukseen, on todennäköistä että hänen hallussapitolupansa peruutetaan. Tämän jälkeen aseiden omistajan on luovutettava aseensa viranomaiselle.

110 a §

Sarja- ja tunnistenumero sekä merkinnät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *sarjanumerolla* numeroista taikka numeroista ja kirjaimista koostuvaa, sarjaan kuulumista osoittavaa juoksevaa tunnistetta, jolla esine voidaan erottaa muista samanlaisista esineistä;
- 2) *tunnistenumera*lolla numeroista taikka numeroista ja kirjaimista koostuvaa muuta kuin 1 kohdassa tarkoitettua tunnistetta, jolla esine voidaan erottaa muista samanlaisista esineistä;
- 3) *valmistusmerkinnällä* ampuma-aseeseen näkyvään paikkaan pysyvästi tehtyä yksilöivää merkintää, joka koostuu valmistajan nimestä, valmistuspaikasta tai -maasta sekä sarjanumerosta;
- 4) *täydennysmerkinnällä* ampuma-aseeseen näkyvään paikkaan pysyvästi tehtyä yksilöivää merkintää, joka koostuu tuojan, siirtäjän tai luovuttavan viranomaisen nimestä, Suomen maatunnuksesta ja tunnistenumerallost;
- 5) *tuontimerkinnällä* ampuma-aseeseen näkyvään paikkaan pysyvästi tehtyä Suomen maatunnuksesta ja tuontivuodesta koostuvaa merkintää;
- 6) *pakkausmerkinnällä* valmistajan nimestä, valmistuserän numerosta ja patruunoiden kaliiperista koostuvaa patruunoiden pienimmässä myyntipakkauksessa olevaa merkintää.

Ongelmat:

- 1) Valmistusmerkintä on määritelty merkinnäksi, joka koostuu valmistajan nimestä, valmistuspaikasta tai -maasta sekä sarjanumerosta. Esimerkiksi tällainen merkintä voisi olla Browning X-bolt metsästyskiväärissä **Miroku Firearms Mfg. Japan ABC1234**, Franchi-haulikossa **Benelli Armi Spa. Italy ABC1234**, Tikka metsästyskiväärissä **SAKO LTD Finland ABC1234** jne. On huomattava, että esitys määrittelee merkinnän olevan yksi merkintä, eikä siis riitä, että tämän valmistusmerkinnän tiedot löytyvät aseesta jakaantuneena useaan eri merkintään, kuten vallitseva käytäntö on tällä hetkellä lähes kaikkien valmistajien tuotteissa. Jos esitys menee kirjoitetussa muodossa laiksi, se tarkoittaa että kotimaisen teollisuuden on muutettava aseiden leimausmenettelyään ja että Suomeen tuotaviin aseisiin on jatkossa jo olemassa olevien merkintöjen lisäksi leimattava tällainen yksi pitkä merkintä. Yhtä pitkää säädöksen mukaista merkintää ei nykyisellään ole valmiina missään aseesta. **Direktiivi ei edellytä merkinnän olevan lakiesityksen tekstin mukaisesti olevan yksi merkintä vaan hyväksyy myös nykyisen yleisen käytännön jatkamisen (2008/51/EY, 4 artikla, kohta 2 b).**
- 2) Ehdotuksen 110 a §:ssä määritellään, että valmistusmerkinnät, täydennysmerkinnät ja tuontimerkinnät on merkittävä aseeseen näkyvään paikkaan. Nykyisessä käytännössä kaikki valmistajat ovat pyrkineet sijoittamaan merkinnät niin, että niiden tarkastaminen on mahdollista sekunneissa, mutta merkinnät eivät mahdollisuuksien mukaan olisi ”näkyvissä”. Esimerkkeinä vaikkapa päällekkäis- tai rinnakkaispiippuiset haulikot, joissa sarjanumero on hyvin tyypillisesti avausvivun alla ja mahdolliset piippujen numerot piippujen alapinnalla siten, että ne jäävät kootussa aseessa piiloon etutukin peittäviksi. Molemmissa tapauksissa merkinnät ovat nykyisinkin tarkastettavissa sekunneissa. Molemmissa esitetyissä ongelmakohdissa Suomeen ollaan luomassa merkintätapaa, joka lisää kustannuksia ja tulee olemaan poikkeava vallitsevasta käytännöstä.

110 b §

Merkintöjen tekeminen

Ampuma-aseen valmistajan on valmistuksen yhteydessä tehtävä ampuma-aseeseen valmistusmerkintä. Valtion viranomaisen, joka luovuttaa pysyvästi yksityiseen käyttöön ampuma-aseen, jossa ei ole valmistusmerkintää, on ennen luovutusta tehtävä siihen täydennysmerkintä. Asealan elinkeinonharjoittajan, joka tuo tai siirtää pysyvästi Suomeen ampuma-aseen, jossa ei ole valmistusmerkintää, on ennen aseensa kauppaa laskemista tai luovuttamista tehtävä siihen täydennysmerkintä. Muun kuin asealan elinkeinonharjoittajan on toimitettava tällainen ampuma-ase ennen hallussapitoon oikeuttavan luvan hakemista sisäasiainministeriölle täydennysmerkinnän tekemistä varten. Asealan elinkeinonharjoittajan, joka tuo Suomeen pysyvästi ampuma-aseen, on ennen aseensa kauppaa laskemista tai luovuttamista tehtävä aseeseen tuontimerkintä. Muun kuin asealan elinkeinonharjoittajan on ennen hallussapitoon oikeuttavan luvan hakemista toimitettava pysyvästi Suomeen tuotu ampuma-ase sisäasiainministeriölle tuontimerkinnän tekemistä varten. Patruunoita kaupallisessa tarkoituksessa valmistavan on tehtävä pakkausmerkintä patruunoiden pakkaamisen yhteydessä. Sisäasiainministeriö voi antaa luvan poiketa velvollisuudesta tehdä merkintä, jos merkintä alentaisi keräilyllisesti arvokkaan ampuma-aseen arvoa.

Ongelmat:

- 1) Pitkälle valmistusmerkinnälle tulee olemaan hyvin vaikea löytää paikkaa aseesta. Pitkälle leimalle luonnolliselta tuntuva paikka, aseensa piippu, ei ole merkintäpaikkana kovinkaan sovelias. Piippu on aseessa kuluva osa, joka vaihdetaan aktiiviampujien aseisiin useaan kertaan ennen kuin muu ase on loppuun käytetty.
- 2) 110 a § määritelty täydennysmerkintä on vastaavalla tavalla hyvin pitkä merkkikoodi kuten valmistusmerkintäkin. Ottaen huomioon säädösehdotus ”näkyvä paikka” ja se että aseessa jo on sen valmistajan alkuperäiset merkinnät, tulee soveliaan paikan löytäminen merkinnän tekemiseksi olemaan vielä valmistusmerkintääkin vaikeampaa. On syytä huomata, että maahantuoduissa aseissa ei tule olemaan säädöksen mukaista valmistusmerkintää valmiina, vaikka merkinnän tiedot löytyisivätkin useampaan merkintäleimaan jakaantuneina.

110 c §

Merkintöjen poistaminen tai muuttaminen

Ampuma-aseen sarja- tai tunnistenumeroa sekä valmistus-, täydennys-, tuonti- ja pakkausmerkintää ei saa poistaa eikä muuttaa ilman sisäasiainministeriön merkinnän selventämiseksi tai parantamiseksi antamaa lupaa.

Ongelma:

- 1) Esimerkiksi aseseppä, jolla on 20 §:n 2 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettu lupa ampuma-aseiden kaupallisessa tarkoituksessa tapahtuvaan valmistamiseen taikka korjaamiseen ja muuntamiseen, ei saa lakiehdotuksen perusteella vahventaa alkuperäistä merkintää esimerkiksi, jos uudelleensinistystyön yhteydessä alkuperäisen merkinnän luottavuus on vaarassa. Viitaten aselupien käsittelyaikoihin on luultavaa, että sisäasiainministeriön lupakäsittely kestäisi useita viikkoja, jonka ajan huoltotyö on keskeytyksissä. On edelleen luultavaa, että lupaprosessi ei tulisi olemaan maksuton.

114 §

*Ilmoitusoikeus ampuma-aseen hallussapitoon
sopimattomasta henkilöstä*

Lääkärillä ja muulla terveydenhuollon ammattihenkilöllä on perustellusta syystä oikeus salassapitosäännösten estämättä tehdä poliisille ilmoitus henkilöstä, joka saattaa olla sopimaton pitämään hallussaan ampuma-asetta, aseiden osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia. Muita kuin ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitoon oikeuttavan luvan taikka tässä laissa tarkoitetun hyväksynnän saaneita henkilöitä koskevat ilmoitukset on viivytyksettä hävitettävä. Ilmoitukset, jotka koskevat luvan tai hyväksynnän saaneita henkilöitä, on toimitettava asianomaisen lupaviranomaisen käsiteltäviksi. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä ilmoitusmenettelystä, ilmoitusten sisällöstä sekä ilmoitusten käsittelyyn oikeutetusta poliisin henkilöstöstä.

Ongelmat:

- 1) Lääkärin ja terveydenhuollon muun henkilökunnan salassapitovelvollisuus on perustuslain 10 §:n suojaamaan yksityisyyden ydinaluetta. Se lienee ihmiskunnan vanhimpia yleisesti hyväksytyjä ja kaikkia kansalaisia koskeva salassapitovelvollisuus, jota voidaan loukata vain poikkeuksellisen painavista syistä.
- 2) Onko oikein, että aseenomistajasta on oikeus antaa ilmoitus, vaikka hän ei ole syyllistynyt rikokseen, mutta vastaavasti vieroitushoitoon hakeutuvasta huumeiden käyttäjästä ei saa antaa tietoja poliisille, vaikka kyseinen henkilö on syyllistynyt rikokseen käyttäessään ja pitäessään hallussa, mahdollisesti myös levittäessään huumeita?
- 3) Suomessa tunnetuin rajoitus salassapitovelvollisuudesta koskee henkilön sopivuutta auton kuljettajaksi. Siinä velvollisuus ilmoittaa sopimattomuudesta on säädetty yksinomaan lääkäreille. Aselain muutos lakkauttaisi salassapitovelvollisuuden kaikkien terveydenhuollon ammattihenkilöiden osalta.

Terveydenhoidon ammattihenkilöiden ammattinimikkeitä Suomessa ovat esimerkiksi: Apuvälineteknikko, Bioanalytiikko / Laboratoriohoitaja, Ensihoitaja, Fysioterapeutti, Geronomi, Hammaslaborantti, Hammaslääkäri, Hammasteknikko, Hieroja, Jalkaterapeutti, kiropraktikko, koulukuraattori, Kätilö, Lähihoitaja, asiakaspalvelu ja tietohallinta / Vastaanottoavustaja, Lähihoitaja, ensihoito / Lääkintävahvistimestari-sairaankuljettaja, Lähihoitaja, kuntoutus, Lähihoitaja, lasten ja nuorten hoito ja kasvatustyö / Lastenhoitaja, Lähihoitaja, mielenterveys- ja päihdetyö / Mielenterveyshoitaja, Lähihoitaja, sairaanhoito ja huolenpito / Perushoitaja, Lähihoitaja, suu- ja hammashoito / Hammashoitaja, Lähihoitaja, vammaistyö, Lähihoitaja, vanhustyö, Lääkäri, Naprapaatti, Optikko, Osteopaatti, psykiatri, psykologi, Puheterapeutti, Ravitsemusterapeutti, Röntgenhoitaja, Sairaala-apulainen, Sairaanhoitaja, Suuhygienisti, Terveydenhoitaja, Toimintaterapeutti, Välinehoitaja, Ylihoitaja ja niin edelleen. Useimpien näiden henkilöiden työhön ei kuulu mitään sellaista, joka toisaalta pätevoittäisi hänet arvioimaan, ja toisaalta antaisi hänelle edes mahdollisuuden arvioida henkilön kelpoisuutta aseenomistajaksi.

Salassapitovelvollisuuden lakkauttaminen tässä laajuudessa aiheuttaa erittäin suuren vaaran, että poliisille tehdään aiheettomia ja myös ilkeitä ilmoituksia, ja loukkaa näin törkeästi aseenomistajien oikeusturvaa. Tätä vaaraa korostaa, että lain ja sen perustelujen mukaan ilmoitus voisi olla hyvin ylimalkainen, itse asiassa pelkkä väittäminen ilman perusteluja. Päätösten perustelemisesta yms. annetuissa säädöksissä ei allekirjoittajan ammattinimikkeen katsota olevan perustelu.

- 4) Lain tekstistä ja sen perusteluista ilmenee, että jokainen ilmianto johtaisi automaattisesti selvityksiin henkilön sopivuudesta aseiden omistajaksi. Poliisin normaali tapa tällaisissa tapauksissa on ensin takavari-

koida aseet ja sitten tutkia oliko siihen aihetta. Prosessi kestää usein luokkaa vuoden siinäkin tapauksessa, ettei asiaa jouduta ratkaisemaan hallinto-oikeuksissa.

Vaikka seuraamukset jokaisesta ilmiannosta olisivat siis aseenomistajalle hyvin merkittävät, laissa ja sen perusteluissa ei mainita mitään ilmiannon kohteen oikeudesta saada tietoa siitä, kuka ilmiannon teki ja millä perusteella. Koska muuta ei esitetä säädettäväksi niin tarkoitus lienee, että asia jää yksinomaan poliisin tietoon.

Näin ollen aseenomistajista voitaisiin tehdä aiheettomia, vääriä ja myös yksinomaan vahingoittamisen tarkoituksessa ilmiantoja, ilman että ilmiantajalla olisi mitään vaaraa joutua toimistaan vastuuseen. Lakiesitys loukkaa yksityisyyttä ja perustuslain 21 § mukaista oikeusturvaa. Euroopan ihmisoikeussopimus velvoittaa jäsenmaansa antamaan kansalaisilleen tehokkaan oikeussuojan kansallisen viranomaisen edessä oikeuksien ja vapauksien loukkauksia vastaan, myös siinä tapauksessa että loukkauksen ovat tehneet virantoimituksessa olevat henkilöt (artikla 13).

Lakiesitys nimenomaan pyrkii siihen, ettei ase-omistajalla olisi paitsi yksityisyyden, myöskään perustuslain 21 § ja EIS:n 13 artiklan määräämää suojaa.

- 5) Lain perusteluihin on kirjattu paikkansa pitämättömiä väitteitä, kuten (HE s. 57): "Ilmoitukset sisältäisivät lääkärin johtopäätöksen, että henkilö ei täytä ampuma-aseen hallussapitoon oikeuttavan luvan haltijalle asetettuja terveysvaatimuksia". Tosiasiassa lakiesitys perusteluineen ei sisällä mitään tällaista, sehän päinvastoin antaa monin verroin lääkärikuntaa suuremmalle ammattikunnalle oikeuden esittää väitteensä ilman perusteluja.

Yhdessä 45 §:ssä esitetyn kanssa (poliisin oikeus päästä käsiksi aseluvan hakijan terveystietoihin) säädös asettaa Suomen 670 000 aseluvan haltijaa muihin kansalasiin nähden niin eriarvoiseen asemaan, että se loukkaa syvästi myös perustuslain kulmakiveä, 6 §:ää: "Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä". **Tätä perusoikeutta ei voi lailla heikentää.**

Edellä esitetyillä perusteilla ei voida hyväksyä myöskään esitystä poliisilain 35 §:n muuttamiseksi.

119 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

3) lupien, ennakkosuostumusten, suostumuksen, asekeräilijälle annettavan hyväksynnän ja Euroopan ampumasepassin hakemisessa noudatettavasta menettelystä, hakemuksen sisällöstä, asioiden ratkaisemiseksi tarpeellisista selvityksistä sekä 45 §:n 4 momentissa tarkoitettusta aktiivisesta harrastuksesta;

7) ampuma-aseiden, aseiden osien ja patruunapakkausten merkitsemisestä sekä ampuma- aseiden toimittamisesta viranomaiselle merkinnän tekemistä varten.

Ampuma-aseen pysyvästi ampumakelvottomaksi ja aseiden osien pysyvästi toimintakelvottomaksi tekemisestä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ampuma-aseiden ampumakelvottomaksi tai aseiden osien toimintakelvottomaksi tekemiseen liittyvistä teknisistä vaatimuksista, ampuma- tai toimintakelvottomaksi hyväksymistä tarkoittavasta merkinnästä ja siitä annettavasta todistuksesta sekä ampumakelvottomaksi tehdyn ampuma-aseiden tai toimintakelvottomaksi tehdyn aseiden osien toimittamisesta tarkastettavaksi.

Ongelma:

- 1) Hallussapitoluvan hakijan olisi lain 45 §:n mukaisesti esitettävä ampumaharrastuksestaan lain 45 §:n mukaisesti luotettava selvitys. Luotettavaan selvitykseen kuuluu lakiesityksen mukaan "aktiivisen harrastuksen" osoittaminen. Koska aktiivisen harrastuksen osoittaminen on hallussapitoluvan saamisen edellytys, on aktiivisen harrastamisen käsite määriteltävä harrastajien oikeusturvan vuoksi lain tasolla eikä asetuksessa, mihin esitetty 119 § antaa mahdollisuuden. Jos asia jätetään asetuksen varaan, hallussapitoluvan saamisen edellytyksiä ei määrittelisikään lainsäätäjän tahto, vaan ne määriteltäisiin erittäin pitkälti muutaman virkamiehen valmistelutyön tuloksena ja ilman parlamentaarista valvontaa. Lakia esityksen mukaan säädettäessä ei tosiasiansa tiedettäisi, millä edellytyksillä ammunnan tai metsästyksen harrastaja voi saada hallussapitoluvan, vaikka juuri tämä on lain perusasioita. Epäkohtaa syventää poikkeuksellinen menettely, lakiesitys ei sisällä asetusluonnosta.
- 2) Harrastuksen määrittelyssä on huomioitava harrastamisen olevan vapaa-ajan toimintaa. Ei ole kohtuullista eikä perusteltua edellyttää, että harrastaminen olisi esimerkiksi jokaviikkoista, tai useasti kuukaudessa tapahtuvaa. Tarkastelujakson on oltava tarpeeksi pitkä, esimerkiksi vuosi ja luonnolliset tauot (ulkomaankomennus, pienet lapset yms.) on huomioitava.
- 3) Ampumaurheilussa on kyse urheilulajista, ei pelkästä ammuntasuoritteesta, joka on vain osa ampumasuoritetta. Ammuntaharrastukseen ei kuulu vain ampuminen, mikä nykykäytännön perusteella näyttää olevan lupaviranomaisen käsitys, vaan myös kaikki oheistoiminnot, kuten matkat harraste paikalle, harjoittelu, harjoitteiden laatiminen, huoltotoimet, tuomarointi, mahdollinen patruunoiden lataustoiminta. Harrasteen arvioinnissa on huomioitava myös sääolosuhteet, jos käytössä oleva rata on ulkorata, kuten ehdottomalla enemmistöllä ampujista on.

Edellä esitetty saa tukea HE nykyiseksi ampuma-aseiksi (HE 81/1996). Sen alaotsikon "Säätämisyjärjestys" kohdalla todetaan muun muassa seuraavaa: "Monista esitykseen sisällytävistä asioista säädetään nykyisin ampuma-aseista ja ampumatarpeista annetussa asetuksessa. Nykyistä säädöstasoa on monilta osin pidettävä erityisesti perusoikeusudistuksen valossa vääränä. Useimmista nyt asetuksella säädetyistä asioista ehdotetaankin säädettäväksi lailla. Ehdotetussa ampuma-aseissa keskeisessä asemassa on

ampuma-aseisiin...liittyvä luvanvaraisuus. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on katsonut, että lupamenettelystä, luvan antamisen ja peruuttamisen...edellytyksistä...tulee ottaa keskeiset perussäännökset lakiin (PeVL 15/1996 vp)".

Hallituksen esitys pyrkii siis aselainsäädännön muuttamiseen paljon nykyistä epämääräisemmäksi, osittain paluuta vanhaan aselakiin, jonka uudistamistarpeesta vallitsi 1990-luvulla laaja yksimielisyys.

Laki

rikoslain 41 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 41 luvun 1 §:n 1 momentin

5 ja 6 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 531/2007, sekä

lisätään 41 luvun 1 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 531/2007, uusi

7 ja 8 kohta seuraavasti:

41 luku

Aserikoksista

1 §

Ampuma-aserikos

Joka ampuma-aselain (1/1998) vastaisesti

5) laiminlyö ampuma-aselain 110 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden tarkastuttaa myyntiä varten valmistetut, korjatut, Suomeen siirretyt tai tuodut ampuma-aseet tai patruunat, 6) laiminlyö ampuma-aselain 112 a §:ssä säädetyn velvollisuuden esittää Suomeen siirretty tai tuotu pysyvästi ampumakelvottomaksi tehty ampuma-ase tai pysyvästi toimintakelvottomaksi tehty aseensa osa poliisilaitokselle, 7) laiminlyö ampuma-aselain 110 b §:ssä säädetyn velvollisuuden tehdä valmistus-, täydennys-, tuonti- tai pakkausmerkinnän taikka toimittaa ampuma-ase sisäasiainministeriölle merkinnän tekemistä varten, taikka 8) tekee väärän valmistus-, täydennys-, tuonti- tai pakkausmerkinnän taikka poistaa tai muuttaa tällaisen merkinnän taikka sarja tai tunnistenumeron, on tuomittava *ampuma-aserikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Ongelma:

- 1) Aseseppien, joilla on 20 §:n 2 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettu lupa ampuma- aseiden kaupallisessa tarkoituksessa tapahtuvaan valmistamiseen taikka korjaamiseen ja muuntamiseen, nykyisen käytännön mukainen toiminta, jonka mukaan heikosti näkyvän tunnistenumeron on voinut vahvistaa tai kahdentaa aseensa yksilöinnin varmistamiseksi, tulee jatkossa olemaan ampuma-aserikos, josta voidaan tuomita sakko tai vankeusrangaistus. Esityksen mukaan tunnisteen vahventamiseen tarvittaisiin jatkossa joka kerta 110 c §:n mukaisesti sisäministeriön antamaa lupa.